

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Dat komt mooi uit. Vandaag vieren wij met de verzamelde kerken in Zuid de eerste gemeenschappelijke dienst in de zomer. En in een prettige gelijktijdigheid horen wij in het evangelie volgens Matteüs hoe zich vele scharen aan de oever van het meer van Galilea verzamelen om Jezus vanaf een boot een aantal landelijke gelijkenissen te horen uitspreken. Een aantal onder u zullen zich ongetwijfeld een vergelijkbare situatie voor de geest kunnen halen of zien ernaar uit om zoiets binnenkort te ervaren: een meer, een oever, wat zon en een goed verhaal om op adem te komen.

Jezus vertelt. En hij vertelt over het Koninkrijk der hemelen dat komen zal. Eens komt de grote zomer waarvan in zekere zin al onze zomers een bescheiden afspiegeling zijn. En hij spreekt daarover in zinnebeelden. Parabels. Gelijkenissen. En die gelijkenissen ontleent hij aan de natuur. Het Koninkrijk der hemelen zal zeker komen. Zo zeker als dat er elk seizoen een oogst zal zijn. Zo zeker als een mosterdzaadje dat zal uitgroeien tot de grootste boom van allen waaronder het goed nestelen is. Zo zeker als het gist dat heel het deeg zal doordeseemen. Zo zeker is het Koninkrijk der hemelen dat komen zal. Maar tegelijkertijd zijn de gelijkenissen niet enkel zonnig. Ze verhelen ook de scheuren en barsten niet die er inmiddels in deze droom van het Koninkrijk zijn ingetreden. Niet onterecht wijzen sommige commentatoren erop dat hier ook persoonlijke ervaringen van de evangelist Matteüs een rol spelen. Hij schrijft immers zijn evangelie zoveel jaren na dato en heeft inmiddels ervaren dat de werkelijkheid veel weerbarstiger is dan hij misschien in zijn jongeren jaren dacht. Inmiddels is ook twijfel gezaaid aan dat Koninkrijk dat toch komen zou. Heeft de onbarmhartige dood zich gemeld. Zijn mensen

gestorven die toch dachten dat ze het ooit zouden meemaken. Heeft de ziekte zich gemeld. De Godverlatenheid. De twijfel aan eigenlijk alles. Waarom het kwaad goede mensen treft? Hoe je helemaal in beslag genomen kunt worden door de waan van de dag. Hoe je verstikt en verstrikt kunt raken in de zorgen en noden van het leven zelf. Hoe langzaam de hoop dooft en het vertrouwen. Omdat het kwaad, de boze machten, zoveel sterker en onuitroeibaar blijken te zijn. Omdat de brutalen, de onverschilligen, altijd het laatst lachen en ermee weg komen. In de lange regeerperiode van Mark Rutte viel het mij op dat hij bij uitstek de verwickelingen rondom de neergehaalde vlucht MH17 als de gebeurtenis noemde die hem het meest bij zal blijven. Ik kan mij daar veel bij voorstellen. Maar ik herinner mij toch vooral dat hij zei dat die aanslag niet ongestraft zal blijven en de daders vervolgd. Wat mij af en toe bekruipt, is het feit dat nu juist wel zal gebeuren. Onschuldige mensen, kinderen, zijn in hun voorpret over hun vakantie uit de lucht geschoten en als wij heel eerlijk zijn, weten wij natuurlijk heel goed dat daar nooit iemand voor gestraft zal worden. Er is veel onrecht dat welig tiert en wij zijn op geen enkele wijze in staat om dat met wortel en al uit te rukken. De daders komen ermee weg. Poetin komt ermee weg. En als Poetin ongetwijfeld ooit zal vallen, weten wij dat daar een nieuwe Poetin voor in de plaats zal komen. Altijd maar weer.

Over dat probleem - de onuitroeibaarheid van het kwaad - lijkt het vooral te gaan in de gelijkenis van vandaag. De gelijkenis die direct volgt op die overbekende gelijkenis van de zaaier. Weer is er sprake van een zaaier die goed zaad zaait in zijn akker. Maar, zo vervolgt Jezus, in de nacht komt zijn vijand en zaait daartussen slecht zaad waaruit ratelgras opkomt. Over de herkomst van dat kruid en de determinatie daarvan, hebben wij afgelopen week met de leesgroep nog een genoeglijk gesprek gehad. Maar daar speelt ons toch echt parten dat wij allemaal stadskinderen zijn. Verschillende termen passeerden de revue. Ik probeerde het nog met de nadere verklaring dat het om Dolik ging maar u begrijpt dat dat ook niet veel verhelderde. Toch zitten we hier op een spoor omdat dolik in de volksmond bekend stond als valse

tarwe. Het is eigenlijk niet van goede tarwe te onderscheiden en het wilde tot overmaat van ramp, ook nog wel eens inderdaad middenin het tarweveld staan. Dat maakt deze gelijkenis inzichtelijk en inderdaad, uit het leven gegrepen zoals zoveel gelijkenissen: de knechten bedoelen het goed, als zij aan hun heer vragen of zij uit moeten gaan om het ratelgras bijeen te lezen. Maar het kan niet, want tot aan de oogst zal onduidelijk blijven wat goede tarwe is en wat niet. Iets wat bij valse tarwe inderdaad nog waar zal zijn ook, omdat de korrels dan zwart zullen blijken. Iets wat ook helemaal past in de zwartwit verdeling, de verdeling in goed en kwaad, waar deze gelijkenis ook niet helemaal vrij van is. Toch is dat volgens mij niet de essentie van deze gelijkenis. Het belangrijkste punt is dat het voorlopig nog helemaal niet mogelijk is om het kwaad, alles wat slecht is in deze wereld, uit te roeien. Het is niet te doen. Het zal altijd wel weer ergens opduiken. Het is inderdaad als onkruid dat niet vergaat. Het doet inderdaad denken aan schrikwekkende verhalen die wij elkaar afgelopen week vertelden over de Japanse duizendknoop die onze volkstuinten overneemt. Of hoe ik ooit een boerin hoorde vertellen dat er eigenlijk maar één ding helpt tegen zevenblad: verhuizen. Er is geen kruid tegen gewassen. Wij zijn er niet tegen opgewassen.

Dat kan ons natuurlijk helemaal lam slaan. Iets daarvan klinkt ook door in de vraag die de knechten aan hun heer stellen: waar komt dat ratelgras vandaan? Hebt gij dan geen goed zaad in uw akker gezaaid? Het is de aloude vraag naar het kwaad in de wereld. Hoe is dat daar gekomen? Waarom staat God dat toe? Hij had de wereld toch ook perfect kunnen maken? Zonder duisternis, zonder verdriet, zonder vragen. Zonder al die hemeltergende gebeurtenissen waarvan wij dag aan dag horen? Het kan je moedeloos maken. Het kan je elke hoop, elke vorm van vertrouwen, uit handen slaan. Je zou het eigenlijk niet aan een jongere generatie, zoals die van onze kinderen, willen vertellen. Een generatie die nog helemaal in de hoop leeft dat de wereld

een betere plaats kan worden. Zoals wij dat ooit hoopten, totdat het allemaal veel taaier en hardnekkiger bleek dan wij toen dachten.

Je kan dan twee dingen doen. Je kunt fatalistisch worden. Je neerleggen bij het feit dat het kwaad er nu eenmaal is en dat het onuitroeibaar is. Dat het altijd zo zal blijven. Het is een beetje de conclusie van Voltaire als hij in zijn satire *Candide* een filosoof die verdacht veel lijkt op Leibnitz omstandig heeft horen beweren dat deze wereld de best mogelijk van alle werelden is en dat het kwaad er nu eenmaal bij hoort. 'Il faut cultiver son jardin', zo sluit het boek als conclusie af. Er zit niets anders op dan maar je eigen kleine tuintje te bewerken. Je stopt niet met wieden. Maar je gaat echt niet verder dan de grenzen van je eigen tuin. Je kunt er dan maar beter voor zorgen dat jij het nog een beetje gezellig hebt. Je kunt ook iets anders doen. Het is en blijft mogelijk om geen genoeg te nemen met het kwaad in de wereld. Mogelijk ben jij inderdaad niet in staat om het kwaad uit de wereld te verwijderen. Maar waarom zou God dat niet zijn? Opmerkelijk is dat het in de uitleg van de gelijkenis niet de werkers, de knechten, zijn die het ratelgras bijeen zullen brengen in bundels om het te verbranden. Maar het zijn de engelen Gods. De vernietiging van het boze, de vernietiging van het kwaad, is dus geheel en al een zaak van God. Daarin worden wij meegenomen. Van dat kwaad worden ook wij bevrijd. Maar we handelen daar niet in. Het hangt niet van ons af. Wij worden in de ruimte gezet. Wij worden bevrijd. Wij worden wakker in een wereld die ontdaan is van alle kwaad, alle verdriet, alle pijn die ons kwelt. Dat wordt ons beloofd. De profeet Jesaja houdt zijn moegestreden en tot slaaf gemaakte volk voor dat zij getroost zullen worden. Niet door hun eigen toedoen. Dat kan ook helemaal niet. Zij hebben niets meer in handen. Maar zij zullen getroost worden door een God wiens wegen niet onze wegen zijn. Een God die ons vermogen verre te boven gaat en daarom ook in staat is tot wat wij niet kunnen. Hebben wij soms de wateren gemeten met de holte van onze hand of de bergen en heuvelen met een waag gewogen? Hier worden wij niet verpletterd door de almacht van God, al klinkt het natuurlijk wel een beetje zo.

Maar hier worden wij opgericht en getroost door een God die er nooit het bijltje bij neer zal leggen. Hij lacht om duizendknoop en zevenblad. Al Gods vijanden zullen vergaan. Verbrand in een onuitblusbaar vuur. En de kleinen, de ontrenten, de slachtoffers, de vernederden, zij kijken ernaar en lachen. Een vreugdevuur des Heren. Een zomervakantievuur met heerlijke marshmallows!

Wie zo leeft. Met de hoop des Heren in het hart, leeft fundamenteel anders. Hij zegt de wereld niet af. Hij trekt zich niet terug in zijn eigen tuintje. Hij vertilt zich ook niet aan de wereld waardoor de teleurstelling om de hoek ligt. Hij overschat en overvraagt zichzelf ook niet. Maar hij geeft de wereld niet op. Hij vertrouwt erop dat het ooit anders wordt. Dat het kwaad er niet meer is. Uitgeroeid met wortel en al. En dat doet hem, dat doet haar, anders in de wereld staan. Hoopvol. Met het vertrouwen in het hart. En precies zo kun je heel wat doen. Kun je inderdaad de hand aan de ploeg slaan. Niet met Voltaire als geleide maar veeleer de prins der dichters Adriaan Roland Holst met die prachtige regels in zijn gedicht 'De Ploeger':

'Ik zal de halmen niet meer zien
Noch binden ooit de volle schoven,
Maar doe mij in den oogst geloven
Waarvoor ik dien —'

Laat het zo zijn. Laat ons zo de wereld bewonen.

Amen.